

Melānija Vanaga “Mana Amata”

13. turpinājums

Solījums Pērkonam

Fragmentu publicēšanai sagatavoja Ingrīda Lāce.

Vakara malā arvien satrauktāk gubojās tumši violeti padebeši pelēkām apakšām un bez laika izdzēsa sauli. Notika gatavošanās kaut kam svarīgam. Cēlās vējš. Mākoņi sāka bīdīties cits citam virsū. Tuvojās negaiss. Sāka paretam zibeņot. Grūti mocījās uz priekšu pa grāvja kukuržņiem, ušņu un nātru biezokņiem, kuros vēl neviens cilvēks nebija dzinies iekšā. Ik pa brīdim uzmetu acis debesīm, kurās kā draudošs liktenis biezēja mākoņi un grūstīdamies kāpa augstāk.

Iešana bija ļoti grūta, un nekas labāks nerādījās arī priekšā. Nātras ir garšīgas pavasara zupā, bet neciešamas uz tūristu takas. Atpakaļ griezties jau bija par vēlu. Un līgojošam senūdeņu purvam šķērsu pāri uz Kļavkalnu arī nepārlaidīsies, kaut saucies par Vanagu. Bija vien jālaužas uz priekšu, kur netālu mani gaidīja vismaz meža aizvējš. Mākoņu milži jau apmaloja visu vakarpusi, tie izskatījās kā gabals no nakts... ierūcās pērkons. Brīdināja, ka lietus ilgi negaidīs. Sapratu. Bet nebija man līdzī ne mājas kā gliemezim, ne teltenes, kuru var pārvilkt pār galvu. Līdz mežam arī vēl tāds gabaliņš.

Pērkona laikā arī mežs nav īstais glābiņš, tāpat purvs un upes krasts. Tomēr jāsteidzas. Tālienē parādījās Skujenes baznīcas tornis... Gāju, klunkuroju gar grāvja, piedodiet, Amatas malu, bet apkārtne daudz nemainījās. Viņmal upei krūmi, šajā pusē purvs. Pārļaipoju Dēdupes ieteku. Beidzot gandrīz viss senezera purvs plati aizlīgoja pa labi, bet Amata nolūza pa kreisi. Upe un es bijām atbrīvotas no purva gūsta.

Tūliņ tuvumā salapoja maza birztiņa, birztiņas malā naktsvijole gaidīja nakti. Amata gan vēl tāpat gūdi slīdēja pa grāvi, bet jau tīrāka un bez izrakteņiem malā. Krasti tīrāki, gludāki, mīlīgāki un bez nātrām. Ass grāvja stūris. Aiz stūra viņā pusē atklājās gara pļava, kurā kolhoznieki steidzās sazārdot sienu. Tas man bija īsts „galdiņ, klājies”. Melnā debess ar jau balti putojošu priekšvalni, kas ātri kāpa augšā, vairs nelikās ne tik melna, ne tik draudoša. Es mierīgi vēroju, kā kolhoznieki, kaut arī steigā, ar latvisku pamatīgumu krauj biezus, stingrus zārdus, kurus nekāds lietus cauri neņems. Apbrīnoju skujeniešu kārtīgumu un jau priecājos, cik laba patvere pret lietu un nakti man būs viena no šīm sienu teltīm.

Pļava ar zārdiem un kolhozniekiem atradās viņpus upes. Šaipusē, kā sevi piedāvādams, no krūmiem izlīda vecs sienu šķūnis, sapraulājis, apsūbējis ar sīku ķērpi. Iegāju. Tumšs un nemājīgs. Smirdēja pēc sapelējuša sienu. Tukši šķūņi pat dienā ir atbaidoši, bet vakaros jo sevišķi. Tādu dūša neņēma pretī. Nē, nē, paldies! Šo šķūni pat salīdzināt nevar ar svaigi sakrautu sienu zārdus viņpus upes. Šķūnīša sienmāli

ieturēju vakariņas. Bija jāzīd tikai ar sausu. Pēc sausās dienas gan ļoti derēja silta tēja, bet nebija, kur uzkurt uguni. Viss izkaltis un tikai gaidīja dzirksteli, lai uzliesmotu. Norās zemenes sažuvušas, mežos zaķkāposti sakaltuši. Pat vēl zaļā zāle ap šķūnīti jau čaukstēja kā siens.

Nogranda pērkons, kas visur viesā satraukumu. Kolhoznieki sakrāva pēdējo zārdu un steidzās prom. Es tikpat steidzīgi pārbrīdu grāvi un steidzos uz tuvāko. Tas bija zārds kā māja. Labi nokrauts, jumts biezs, vakarpuses logu tūliņ aizkrāvu ar sienu, jo no turienes nāca negaiss.... Steidzos, nu steidzās arī mākonis, nāca virsū, balti putodams un melnus mutuļus veldams. Nāca tik zemu, ka Pērkons, uz mākoņa sēdēdams, pilnīgi varēja redzēt, kā es steidzos un arī..., ka es drusku baidos.

Uguns šautra. Neliels grāviens. Kaut kur iekliedzās vārna. Es ātri zārdā un durvis ciet ar sienu, lai nav caurvēja. No vēja pērkonlaikā ļoti jāsargās, jo vējam līdzī var iemesties arī zibens. Beidzot varēju atlaisties sienā un justies tik nogurusi kā notriekts zirgs. Biju siltumā, kaut cik drošībā un savas dzīves pūrā varēju ielocīt atkal jaunu, skaistu dienu. Katrai dienai ir savs skaistums, un sevišķi atšķirīgs tas ir manām Amatas dienām.

Sienā smaržoja jūlijs. Zārds pilns sirmojošas vasaras un silta noguruma. Āā! Tanta beidzot zārdā ierušinājās. Var sākt. Pērkons iedūcās un deva uguns zīmi saviem dēliem. Tūlīt visi saklupa lielos dzelzasu ratos un vienā rāvienā kā pa akmens bruģi uzbrauca debesu kalnā... Sāka plīkšķēt tēraudpātagas. Plīsa mākoņi, šķīda zibeņi. Vārījās visa padebess. Drebēja zeme.

„Kad laiks velkas uz pērkonu, tad nedrīkst skaisties, bārties vai ļaunu domu domāt. Pērkons gauži vajā visu nelabo”. Šo bausli es jau zinu no bērnu dienām. Pērkondures tā cirtās pret zemi, ka žilbas dzirkstis cirtās cauri zārdam. Vai tiešām arī mani svelmē? Par šodienas grēkiem? Par to, ka sevī skaitos uz Heidoceni, par to, ka nepalīdzēju skudrām, par to, ka bez nepieciešamības pie Dzirkstupes ietekas norāvu ūdensrozi?

Daba nešķiro – liels vai mazs grēks, to dara tikai dabas kungs – cilvēks... Spēriens! Zibeņzeļļi dod – acs vai galva. Spēriens! Nodreb zeme, salīgojas zārds. Liekas, ka arī iekšpusē šaudās dzirksteles. Nē, iekšā vēl nedeg. Kaut kur citur iespēra... Spēriens! Sastulbstu! Kļūst nelabi. Žēlo, Dievs! Atstāj dzīvu! Tā darba dēļ, kaut šīs pašas „Amatas” dēļ, ko neviens manā vietā neņemsies pabeigt. Solos rīt pat aiziet uz Pērkonkalnu un aiznest pateicību. Par brīvu jau es neprasu. Bez kukuļa jau neviens neko... Ak, Dievs, neņem pie sirds, ja domas un mēle bailēs saļodzījās. Briesmīgs spēriens. Vēl viens spēriens. Bez elpas gaidu trešo un pēdējo.

Ak, Dievs, cik dzīve ir īsa un skaista! Lūdzu, lūdzu, stiprais un dūsmīgais Dievs, dod vēl kādu gadiņu! Bet trešais spēriens nesekoja. Pērkons tikai noburkšķēja, nodudināja un aizbrauca tālāk. Arī pērkonpuikas tikai īsi nošvīkstināja savas ugunspīckas un aizdrāzās uz tiem zārdiem, kuros neviens nenakšņoja... neviena spēriena vairs pa zārdu.

Pat lielo lietu Dievs nogrieza sānis. Tālāk dzirdēju - gāza gāzdams, bet ap zārdi tikai viegli līņāja. Pērkons ar visu lietu aizbrauca uz Sērmūkšu laukiem rudzus laistīt. Ko nu velti gāzīs purvā? Dieva nav, kamēr viss ir labi, kamēr cilvēks pats sev liekas visspēcīgš. Bet kā kāda liksta vai nelaime, cilvēks iziet no sevis, no sava prāta sprosta un meklē glābiņu pie Dieva. Es sevī svēti solījos rītu tiešām aiziet uz Pērkonkalnu, kuram vajadzēja būt kaut kur ap Pērkoniem. Ar tādu apņemšanos es mierīgi aizmigu.